

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

2. In aditu Sinar. S. Xauerius moritur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

Christianæ legentium animos fouebit suauius, cum gentem attenderint fuisse tam longo ætatum decursu à Deo alienam, tametsi foret Europæ numero prope par; ingenio excellens, moribus compositissima, usu domestico, omnique vrba consuetudine, etiam vltra modum culta, & elegans. Legum vero suarum præstanti disciplina, pro annorum vt solet vetustate, haudquaquam vacillans & mobilis, sed ab sui origine semper constans, sub imperio Regum qui vel ipsi philosopharentur, vel Consiliarios haberent Philosophos. Extant hodièque illorum nomina factis publicis consignata, quibus nihil vsquam alibi gentium venerabilius ad antiquitatem; ad veritatem religiosius; ordinatiùs ad distinctionem. Iam illa genti congenita, in æquum & rectum procliuitas, animique instinctus sequax præuix rationis, cuius Magisterio leguntur præclarissima documenta, magnorum virorum tradita monumentis qui iam tum in Sinis florebant, cum suos Græcia nondum parturisset sapientes: ad scientias quod spectat, earum regnum Sineses obtinent, apud illos imperant Literati, & in illa ingentis Monarchiæ solertissima coagmætatione, caput eminet prudentiæ sedes, nec regendi arbitria pedibus creduntur. Quantum quisque scit, tantum potest, vna illic mentis nobilitas colitur, quæ pars est nostri diuinior, ingenio emuntur à supremo ad imum gradus omnes Magistratuum, & honoris, suæ quisque studendo fortunæ faber est, & examinibus tam sinceris doctrinæ fides tam certa exigitur, vt dignus repulsam non possit metuere, nec fauorem indignus sperare: ambientem aliquid nihil fallit, nisi meriti sui indocta probatio. Gratulemur itaque huic nostro æno cui datum est gentem omni ex parte tam nobilem in Christi iura transcriptam cernere, Christumque in ea iam latè dominantem; sed inuideamus posterioribus seculis quæcumque illam spectatura sunt, tam plene Deo mancipatam vt ne palmus quidem residuus superfuturus sit dæmoni totam olim integrè occupanti. Nam cur eo vsque perductum Xauerium, & cruci portas impenetrabiles parantem recludere, beator nuncius in cælum vocarit; nouit vnus qui mouit, & peregit Deus. Sed hoc suo discessu, voti nihilominus euasit compos, idque Deo sistens pro elementariæ tribunalis, tanquam vltimum, & hoc summè carum amoris sui partum, denique euicit, quod nunquam Sina inexorabilis annuisset. Iamque apud scriptores inualuit vt apertum in Sinas contra spem aditum Xauerio tribuant, qui ab eius beato ad Deum transitu proximè contigit; difficultates item improviso sublatas admittendi externos continenti solo; curatam in illos eorum feritatem, & quod prodigio simile, suspiciones gentis mitigatas, scrupulosè sibi ab iis cauentis, exercentisque odia in illos barbara. Primi omnium pedem in Sinas iniiciunt Societatis Iesu Patres velut in hæreditatem Xauerio debitam, solique illic multos annos perstant, ferendo illa, & agendo, quibus apud cordatos maius pretium facit incipiendi asperitas, quàm felicitas, & splendor incepta promouendi; sed in Sinis maximè, si alias vsquam. Fuere si quidem more arcium

2.
In aditu Si-
nar. S Xau-
erius moritur.

arciū regiatū lenta sensim impugnatione inuadendi, dissimulata patienter tenuitate profectus tam indeprehenſi, vt se prius captos sentirent quam captatos: complanata in hunc modum viam iniere mox operarij valentes ad eruderandam illam regnorum quindecim, seu Prouinciarum ſyluam & multitudinem incolarum Apoſtoliſ laborum & gloriæ ſegetem abundè ſuppeditaturam. Sed priuſquam de illis aggredior dicere, illatæque per eos agnitione veri Dei populis in vmbra mortis ſedentibus, conſiderandum paucis, quoad tamen res feret, cæli vna ſolique ingenium, cuiusque incolarum; deince rei politicæ adminiſtratio, quæ ſi percipiatur ſolum leuidenſe, ferri non poterit abſque turpi errore iudicium multis & grauib; in cauſis quæ ſpectant ad religionem, in quo vti & cæteris certum mihi eſt ſequi ab iis tradita, qui (vt vna ſpectetur petita) Dei gratia inter Sinas non menſibus aliquot, vel paulo plus anno, in præſidiis velut clauſi egerunt; ſed vltra viginti, & triginta annos, etiã quadraginta, vaſtitatem illam Imperij quanta quanta eſt peragrarunt; excoluerunt diurnis laboribus Apoſtoliſ muneris; nocturnos conſtanti aſſiduitate ita eius literis inſumpſere, vt earum Magiſtros haberent diſcipulos, ſunt autem illorum penes me autographi codices quibus vtar, præter viuam vocem aliorum quos Pechinum vſque à Macao rei Sinenſis vniuerſæ inſpectores, & teſtes audimus.

Sed iam ſubeuntem intra regni fines, de regni nomine ſi quis interroget; ſciat nomen Sinarum ſeu Cinæ, apud Sinas haberi extraneum, & qui eius ortum variè accerſunt coniectaneis ſic niti vt fateantur ignorare quod maxime adſtruunt, vbi ex veris incipiunt agere. Viſus eſt quibuſdam Fajunus Sinenſis Literatus libro ante annos quingentos edito fontem huius nominis inueniſſe in regno Cambiæ, Indo, & Gangi mediterraneo, vbi Cina regionem ſonat tranquillam, & bonam; Cinan vero longinquam & in extremis ſitam. Alij quos inter Matthæus Niuius ab Rege Cin ducunt, magno illo, & fama meritorum celebratiſſimo, qui prodigioſum (de quo poſtea) murum oppoſuit Tartariſ. Vcumque ſit, Tartari, æternis odiis Sinenſibus inſenſi Mangin eos hoc eſt barbaros vocant, tamenſi nullum æquè nomen alienum ſit à Sinis, qui quantum à morum barbarie, ſi tantum à barbaris abſuiſſent, haudquaquam paucis ab hinc annis Tartarorum ſub iugo gemerent, ac ne vager in hippophagis quærendis, & Sericanis (qui & ipſi ſunt Sinæ) Sinas alios Saraceni præter Carajum nullos norunt, quo de vocabulo tantopere hæctenus agitato, erit item nobis opportunius videndum. Sinæ quidem conſtanti, & ſtabili nomine patriam ſuam, vocant Ciunhoa, ſeu Ciunquum, hoc eſt regnum, vel hortum in medio, quod ſuo illo ſolo nihil vſquam terrarum felicius; nihil ſuis hominibus, in omni genere humano exiſtiment cultius, proinde ſe locum honoris præſtantia medio in orbe obſtinere. Præter hanc diuerſas nomenclationes à familiis fortiuntur, in quas lapſu ætatum & regiarum ſtirpium occaſu

^{3.}
Nomen Cinæ ſeu Sinarum vade!